

**การประเมิน “หลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต สาขาวิชาการสอนนาฏยสังคีต”
ภาควิชาการจัดการเรียนรู้ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา พ.ศ. 2548
Curriculum Assessment in Bachelor of Education programming in
Thai Music and Dance Teaching (revised in 2005), Department of
Learning Management, Faculty of Education, Burapha University**

ดร.ชูชาติ พิณพาทย์*

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อตรวจสอบหาข้อบกพร่องที่เกิดขึ้น ประกอบการตัดสินใจในการบริหารและพัฒนาหลักสูตร ของหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต สาขาวิชาการสอนนาฏยสังคีต ภาควิชาการจัดการเรียนรู้ (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2548) คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม ประเมินความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของโครงสร้างและเนื้อหาของหลักสูตร วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่า ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ อาจารย์ประจำหลักสูตร จำนวน 5 คน อาจารย์ผู้สอน ที่ทำการสอนในหลักสูตรที่ประเมินในระหว่างปีการศึกษา 2549-2557 จำนวน 3 คน ผู้อำนวยการโรงเรียน ที่นิสิตฝึกประสบการณ์ จำนวน 29 คน นิสิตชั้นปีที่ 5 ที่เข้าศึกษา ตั้งแต่ปีการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2553 ที่ยังไม่สำเร็จการศึกษา ในหลักสูตรนี้ จำนวน 29 คน และศิษย์เก่าที่เข้าศึกษาตั้งแต่ ภาควิชาการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2552 จนถึงปีการศึกษาปี 2557 ซึ่งสำเร็จการศึกษาในหลักสูตรนี้แล้ว จำนวน 12 คน ระยะเวลาในการเก็บข้อมูลระหว่าง เดือนสิงหาคม พ.ศ. 2557 ถึงเดือนมกราคม พ.ศ. 2558

ผลการวิจัยที่พบว่า ผ่านเกณฑ์ทุกตัวแปร สำหรับตัวแปรที่ควรนำมาพิจารณาเพื่อปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้นคือ ด้านกระบวนการประเมินปัจจัยเกื้อหนุนและสิ่งสนับสนุนการศึกษา ได้แก่ ห้องปฏิบัติการดนตรีเครื่องสาย ห้องเครื่องเป่าพาทย์ ไม่เพียงพอต่อการจัดการเรียนการสอน การสร้างบรรยากาศที่ดีในการเรียนการสอนโดยอาจารย์ผู้สอนและนิสิตมีปฏิสัมพันธ์ (Interaction) กันมากขึ้น และเครื่องดนตรีเครื่องสาย เครื่องเป่าพาทย์ ไม่เพียงพอกับจำนวนนิสิต

Abstract

This study aimed to assess the Bachelor of Education Program in Thai music and dance teaching (revised 2005), Department of Learning Management, Faculty of Education, Burapha University. The instrument was the questionnaire that evaluates the correlation of the objective and contents of the curriculum. The collected data were statistically analyzed by frequency, percentage, mean, and standard deviation. There were 78 participants including 5 curriculum

*อาจารย์ ภาควิชาการจัดการเรียนรู้ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

committees, 3 expert instructors teaching in 2006-2015 academic year, 29 school directors, 29 fifth year student teachers who attended university in 1st semester of 2010 academic year and have not yet graduated, practicing the school practicum and 12 alumni who attended university in 1st semester of 2009 academic year and have already graduated from this curriculum. The duration was from the month of August, 2014 to the month of January, 2015.

The finding revealed that all the variables met the acceptable standard. The selected variables for better improvement consisted of process factor; the supporting factor and educational supporters such as the string instrument's practice room, the PiPat's room that were inefficient for the teaching and learning process, the good teaching and learning atmosphere showing the more interaction between lecturers and students and the insufficiency of the string instruments and the PiPat instruments to the amount of students.

ความนำ

การจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษานั้น ถือว่าเป็นการจัดการศึกษาในระดับที่สำคัญ เนื่องจากเป็นการศึกษาที่เตรียมบุคคลเข้าสู่อาชีพ โดยนิสิตที่จบการศึกษาในระดับนี้แล้วจะต้องประกอบอาชีพได้ นิสิตจะต้องมีคุณลักษณะตามที่เจ้าของสถานประกอบการยอมรับ ซึ่งโดยทั่วไปเราเรียกว่า นิสิตที่มีคุณภาพ ทำให้สถาบันอุดมศึกษาทุกแห่งพยายามทุกวิถีทางที่จะผลิตให้นิสิตของตนมีคุณภาพ การจัดการเรียนรู้ในสถาบันการศึกษาให้มีคุณภาพจึงเป็นหัวใจสำคัญยิ่งในยุคปัจจุบัน ต้องเน้นคุณภาพของการจัดทำหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต ให้มีกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย มีเนื้อหาสาระและกิจกรรมที่สอดคล้องกับความสนใจ ในความแตกต่างระหว่างบุคคล และเป็นการศึกษาที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง การวิจัยพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน จึงเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อประเมินหลักสูตรว่ามีคุณภาพหรือไม่ (เทียน ทองแก้ว, 2549) หลักสูตรต้องมีการพัฒนาให้มีความทันสมัยและปรับปรุงคุณภาพด้านมาตรฐาน และคุณภาพการศึกษาเป็นระยะๆ อย่างน้อยทุกๆ 5 ปี ประกอบกับมีการประเมิน เพื่อพัฒนาหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง (สำนักมาตรฐานและประเมินผลอุดมศึกษา, 2553, หน้า 31) เพื่อให้เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน สามารถนำข้อมูลไปใช้ในการวางแผนพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรต่อไป

ภาควิชาการจัดการเรียนรู้คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพาได้พัฒนาหลักสูตรสาขาวิชาการสอนนาฏยสังคีต ระดับการศึกษาระดับบัณฑิต (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2548) โดยเริ่มใช้กับนิสิตภาคปกติตั้งแต่ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2549 การประเมินหลักสูตรในลักษณะการวิจัย จึงจำเป็นต้องประเมินทั้งระบบ ตั้งแต่การวิเคราะห์หลักสูตร การประเมินปัจจัยนำเข้า การประเมินกระบวนการ การประเมินผลลัพธ์ และผลกระทบที่เกิดขึ้นในการผลิตบัณฑิต เพื่อให้ได้ข้อมูลในการปรับปรุงหลักสูตรให้ทันสมัยและเหมาะสมกับสังคมปัจจุบันให้มากที่สุด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อการประเมินหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต สาขาวิชาการสอนนาฏยสังคีต (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2548) ภาควิชาการจัดการเรียนรู้ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ในด้านต่อไปนี้

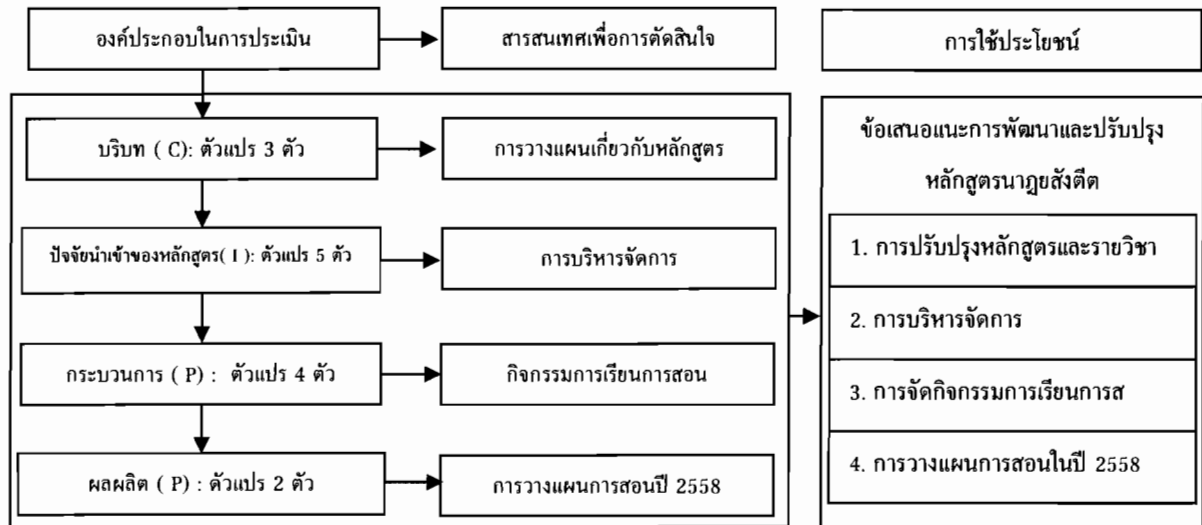
1. ด้านบริบท (Context) ความชัดเจนและความสอดคล้องของวัตถุประสงค์ โครงสร้างและเนื้อหาหลักสูตร
2. ด้านปัจจัยนำเข้าของหลักสูตร (Input) คุณวุฒิ คุณสมบัติของผู้สอน และผู้เรียน

3. ด้านกระบวนการ (Process) ปัจจัยเกื้อหนุนและสิ่งสนับสนุนการศึกษา การจัดการเรียนตารางสอน การจัดโครงการ กิจกรรมเสริมหลักสูตร การวัดผลและประเมินผลรายวิชา

4. ด้านผลผลิต (Product) ความต้องการและความสนใจของผู้เรียน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความพึงพอใจในการเรียน 5 ปี

กรอบแนวคิด ทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้เป็นการศึกษาเชิงประเมินโดยผสมผสานระหว่างโมเดล CIPP (Stufflebeam, 1971) และโมเดล UFE (Patton, 1997) ดังแสดงในแผนภาพ

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. ทำให้ทราบผลการใช้หลักสูตร เพื่อเป็นแนวทางสำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องในการที่จะร่วมมือการปรับปรุงแก้ไข หลักสูตรการศึกษาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนนาฏยสังคีต (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2548) ภาควิชาการจัดการเรียนรู้ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. ประชากร ผู้วิจัยได้กำหนดประชากรออกเป็น 4 กลุ่ม

1.1 อาจารย์ประจำหลักสูตร จำนวน 5 คน
 1.2 อาจารย์ผู้สอน จำนวน 3 คนที่ทำการสอนในหลักสูตรที่

ประเมินในระหว่างปีการศึกษา 2549-2557 จำนวนรวมทั้งสิ้น 8 คน

1.2 ผู้อำนวยการโรงเรียนที่นิสิตกำลังฝึกประสบการณ์วิชาชีพ จำนวน 29 คน

1.3 นิสิตชั้นปีที่ 5 นิสิตรุ่นนี้เข้าศึกษาตั้งแต่ภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2553 ปัจจุบันเป็นปีการศึกษา 2557 ยังไม่มีผู้สำเร็จการศึกษาในหลักสูตรนี้จำนวน 29 คน

1.4 ศิษย์เก่า ที่เข้าศึกษาตั้งแต่ภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2552 ปัจจุบันในปีการศึกษา 2557 สำเร็จการศึกษาในหลักสูตรนี้แล้ว จำนวน 12 คน

2. ผู้วิจัยนำแบบจำลองหลักการประเมินตามรูปแบบ CIPP Model ของ Daniel L. Stufflebeam

ซึ่งเป็นการประเมินหลักสูตรทั้งระบบ โดยทำการประเมินหลักสูตรใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านบริบท (Context) ด้านปัจจัยนำเข้าของหลักสูตร (Input) ด้านกระบวนการ (Process) และด้านผลผลิต (Product) โดยเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพจากอาจารย์ประจำหลักสูตร อาจารย์ผู้สอนที่ทำการสอนในหลักสูตร ผู้อำนวยการโรงเรียนที่นิสิตฝึก นิสิตชั้นปีที่ 5 และศิษย์เก่า ที่เข้าศึกษาตั้งแต่ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2552 ที่สำเร็จการศึกษาในหลักสูตรนี้แล้ว

3. หลักสูตรที่ประเมินในการศึกษานี้เริ่มใช้กับนิสิตที่ลงทะเบียนเรียนในภาคเรียนที่ 1/2549 ณ เวลาที่เก็บรวบรวมข้อมูล จึงมีนิสิตที่สำเร็จการศึกษาแล้ว และนิสิตที่ยังไม่สำเร็จการศึกษา

4. ในการสำรวจความคิดเห็นของนิสิตชั้นปีที่ 5 รุ่นที่เข้าศึกษาตั้งแต่ภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2553 จำนวน 29 คน และศิษย์เก่า ที่เข้าศึกษาตั้งแต่ภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2552 ที่สำเร็จการศึกษาในหลักสูตรนี้แล้ว จำนวน 12 คน โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากนิสิตทุกคน รวมจำนวนทั้งสิ้น 41 คน ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 ระหว่างเดือนสิงหาคม-เดือนตุลาคม 2557 ในการประเมินหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต สาขาการสอนนาฏยสังคีต (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2548) ภาควิชาการจัดการเรียนรู้ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา เป็นการประเมินแบบ Formative Evaluation มีจุดมุ่งเน้นสำคัญเพื่อตรวจสอบหาข้อบกพร่องที่เกิดขึ้นประกอบการตัดสินใจในการบริหารและพัฒนาหลักสูตร

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและเก็บรวบรวม ข้อมูลครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถามมาตรฐานค่า (rating scale) แบ่งออก เป็น 5 ตอน รวม 71 ข้อ มีรายละเอียดดังนี้ ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 แบบสอบถามด้านบริบทของหลักสูตร จำนวน 13 ข้อ ตอนที่ 3 แบบสอบถามด้านความเหมาะสมของปัจจัยนำเข้าของหลักสูตร จำนวน 16 ข้อ

ตอนที่ 4 แบบสอบถามด้านกระบวนการของหลักสูตร จำนวน 30 ข้อ ตอนที่ 5 แบบสอบถามด้านผลผลิตของหลักสูตร จำนวน 8 ข้อ และสอบถามความคิดเห็นของอาจารย์ประจำหลักสูตร จำนวน 5 คน อาจารย์ผู้สอนจำนวน 3 คน ที่ทำการสอนในหลักสูตรที่ประเมิน

ในระหว่างปีการศึกษา 2549-2557 จำนวนรวมทั้งสิ้น 8 คน ผู้อำนวยการโรงเรียนที่นิสิตฝึกประสบการณ์วิชาชีพ จำนวน 29 คน นิสิตชั้นปีที่ 5 นิสิตรุ่นนี้เข้าศึกษาตั้งแต่ภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2553 ปัจจุบันปีการศึกษา 2557 ยังไม่มีผู้สำเร็จการศึกษาในหลักสูตรนี้ จำนวน 29 คนและศิษย์เก่าที่เข้าศึกษาตั้งแต่ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2552 ปัจจุบันในปีการศึกษา 2557 สำเร็จการศึกษาในหลักสูตรนี้แล้ว จำนวน 12 คน ระหว่างเดือนสิงหาคม พ.ศ.2557 ถึงเดือนมกราคม พ.ศ.2558

การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการประเมิน สำหรับข้อมูลเชิงปริมาณใช้สถิติเชิงบรรยาย ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และการจัดกลุ่มตามประเด็นที่ศึกษา (Qualitative themes)

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยนำ แบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ และดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. ตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมา
2. แยกหมวดหมู่ตามตัวแปรที่ศึกษา และวิเคราะห์ข้อมูล 5 ตอน โดยมีเกณฑ์การประเมินผลดังนี้ ค่าเฉลี่ย 1.00-1.49 หมายถึง การประเมินหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต สาขาวิชาสอนนาฏยสังคีต

(หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2548) ภาควิชาการจัดการเรียนรู้
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา อยู่ในระดับน้อย
มาก

ค่าเฉลี่ย 1.50-2.49 หมายถึง การประเมิน
หลักสูตรการศึกษามัธยมศึกษา สาขาวิชาการสอนนาฏยสังคีต
(หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2548) ภาควิชาการจัดการเรียนรู้
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา อยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 2.50-3.49 หมายถึง การประเมิน
หลักสูตรการศึกษามัธยมศึกษา สาขาวิชาการสอนนาฏยสังคีต
(หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2548) ภาควิชาการจัดการเรียนรู้
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา อยู่ในระดับ
ปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 3.50-4.49 หมายถึง การประเมิน
หลักสูตรการศึกษามัธยมศึกษา สาขาวิชาการสอนนาฏยสังคีต
(หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2548) ภาควิชาการจัดการเรียนรู้
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา อยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 4.50-5.00 หมายถึง การประเมิน
หลักสูตรการศึกษามัธยมศึกษา สาขาวิชาการสอนนาฏยสังคีต
(หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2548) ภาควิชาการจัดการเรียนรู้
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา อยู่ในระดับมาก
ที่สุด

**ตอนที่ 1 วิเคราะห์สถานภาพและข้อมูล
ทั่วไป ของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยคำนวณหาค่า
ความถี่ (frequency) และค่าร้อยละ (percentage) มี
รายละเอียดดังนี้**

ตารางที่ 1 ภาคเรียน/ปีการศึกษาที่เข้าเรียนในหลักสูตรการศึกษามัธยมศึกษา สาขาวิชาการสอนนาฏยสังคีต (หลักสูตร
ปรับปรุง พ.ศ. 2548) ของผู้ตอบแบบสอบถาม

การศึกษา/แผนการเรียน	จำนวน	ร้อยละ
ภาค 1 ปีการศึกษา 2549	12	29.24
ภาค 1 ปีการศึกษา 2552	29	70.73
รวม	41	100

จากตารางที่ 1 พบว่า การศึกษา/แผนการเรียน หลักสูตรการศึกษามัธยมศึกษา สาขาวิชาการสอนนาฏยสังคีต
(หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2548) ในภาค 1 ปีการศึกษา 2549 มีจำนวน 12 คน (คิดเป็นร้อยละ 29.24) และหลักสูตร
การศึกษามัธยมศึกษา สาขาวิชาการสอนนาฏยสังคีต (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2548) ในภาค 1 ปีการศึกษา 2552 จำนวน
29 คน (คิดเป็นร้อยละ 70.73)

ตารางที่ 2 การเลือกเรียนหลักสูตร/สาขาวิชานี้ ของหลักสูตรการศึกษามัธยมศึกษา สาขาวิชาการสอนนาฏยสังคีต
(หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2548) ของผู้ตอบแบบสอบถาม (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

การศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
ต้องการเพิ่มวุฒิการศึกษา	41	100
ต้องการเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์	19	46.34
ใกล้บ้านที่ทำงาน	5	12.19
ต้องการทำงานในสายงานของสาขาวิชานี้	39	95.12
ชอบเรียนสาขานี้	8	19.51

จากตารางที่ 2 พบว่า การเลือกเรียนหลักสูตร/สาขาวิชานี้ เพราะต้องการเพิ่มวุฒิการศึกษามีจำนวนมากที่สุด คือ จำนวน 41 คน (คิดเป็นร้อยละ 100) รองลงมา คือ ต้องการทำงานในสายงานของสาขาวิชานี้ จำนวน 39 คน (คิดเป็นร้อยละ 95.12) โดยเหตุผลใกล้บ้าน/ที่ทำงานมีจำนวนผู้ตอบน้อยที่สุด คือ จำนวน 5 คน (คิดเป็นร้อยละ 12.19)

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ระดับความคิดเห็นต่อหลักสูตรด้านบริบทของหลักสูตร

เป็นการวิเคราะห์ด้านบริบท (Context) เพื่อให้ได้ข้อมูลในการกำหนดจุดหมายของหลักสูตร ได้แก่ ปัญหาความต้องการสภาพแวดล้อม ความชัดเจนและความสอดคล้องของวัตถุประสงค์ โครงสร้างและเนื้อหาหลักสูตร ของผู้ตอบแบบสอบถาม สรุปผลได้ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการประเมินความคิดเห็นของนิสิตและศิษย์เก่า จำนวน 41 คน สาขาการวิชาสอนนาฏยสังคีต (หลักสูตรปรับปรุงพ.ศ. 2548)

รายการประเมิน	รวม (N = 41)		ระดับ ความคิดเห็น
	($\bar{X}$)	(SD)	
1. ท่านคิดว่าวัตถุประสงค์ของหลักสูตรเหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบันในด้านการสอนนาฏยสังคีต (ดนตรี-นาฏศิลป์) ที่เกี่ยวข้องในระดับใด	3.85	0.62	มาก
2. โครงสร้างและเนื้อหาของหลักสูตรเหมาะสมเพื่อพัฒนาองค์ความรู้และภาวะผู้นำของบุคลากรในสาขานาฏยสังคีต (ดนตรี-นาฏศิลป์) ในระดับใด	3.60	0.67	มาก
3. โครงสร้างและเนื้อหาของหลักสูตรตรงกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตรในระดับใด	3.60	0.63	มาก
4. หลักสูตรมีความสอดคล้องกับความต้องการของตลาดการจ้างงาน อาชีพ	3.80	0.72	มาก
5. หลักสูตรมีความทันสมัยสอดคล้องกับเทคโนโลยีสมัยใหม่	3.68	0.57	มาก
6. หลักสูตรมีการจัดการเรียนการสอนเพื่อปลูกฝังให้นิสิตมีคุณธรรม จริยธรรมและมีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม	3.72	0.84	มาก
7. จำนวนหน่วยกิต รวมตลอดหลักสูตรที่กำหนดให้ศึกษาไม่น้อยกว่า 169 หน่วยกิต มีความเหมาะสม	3.40	0.70	ปานกลาง
8. หมวดวิชาเฉพาะ วิชาชีพครู 58 หน่วยกิต ที่หลักสูตรกำหนดให้เรียนมีความเหมาะสม	3.42	0.87	มาก
9. หมวดวิชาเฉพาะ วิชาเอก ไม่น้อยกว่า 74 หน่วยกิต ที่กำหนดให้ศึกษามีความเหมาะสม	3.45	0.87	มาก
10. หมวดวิชาศึกษาทั่วไป ไม่น้อยกว่า 31 หน่วยกิตที่กำหนดให้ศึกษามีความเหมาะสม	3.72	0.67	มาก
11. หมวดวิชาเลือกเสรี ไม่น้อยกว่า 6 หน่วยกิต ประกอบด้วย 5 กลุ่มวิชาเอก คือ การสอนดุริยางคศึกษาไทย การสอนดุริยางคศึกษาสากล การสอนศิลปะการขับเสียงและลีลา การสอนนาฏศิลป์ไทย การสอนนาฏศิลป์สากลตามที่สาขาที่กำหนดมีความเหมาะสม	3.88	0.56	มาก
12. ชื่อหลักสูตรและวุฒิการศึกษา (สาขาวิชาเอก) ที่จบการศึกษามีความเหมาะสม	3.22	0.76	ปานกลาง
เฉลี่ยรวม	3.61	0.42	มาก

จากตารางที่ 3 พบว่า ค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นของนิสิตและศิษย์เก่าสาขาการสอนนาฏยสังคีต (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2548) ต่อหลักสูตรด้านบริบทในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.61, SD = 0.42$) โดยมีประเด็นของหมวดวิชาเลือกเสรี ไม่น้อยกว่า 6 หน่วยกิต ประกอบด้วย 5 กลุ่มวิชาเอก คือ การสอนดุริยางคศึกษาไทย การสอนดุริยางคศึกษาสากล การสอนศิลปะการใช้เสียงและลีลา การสอนนาฏศิลป์ไทย การสอนนาฏศิลป์สากลตามที่สาขา กำหนดมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{x} = 3.88, SD = 0.56$)

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นต่อหลักสูตรด้านปัจจัยนำเข้าของหลักสูตร
เป็นการวิเคราะห์ด้านปัจจัยนำเข้า (Input) เพื่อตรวจสอบทรัพยากรและความสามารถที่มีอยู่และแผนที่จะปฏิบัติตามโครงการตรวจสอบความสามารถของหน่วยงานยุทธศาสตร์และวิธีการปฏิบัติให้บรรลุผลเพื่อเลือกแหล่งสนับสนุน วิธีการและกิจกรรม สรุปผลได้ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการประเมินความคิดเห็นของนิสิตและศิษย์เก่าสาขาการสอนนาฏยสังคีต (หลักสูตร ปรับปรุง พ.ศ. 2548) โดยรวมที่มีต่อประเด็นที่เกี่ยวกับด้านปัจจัยนำเข้าของหลักสูตร

ประเด็นด้านปัจจัยนำเข้าของหลักสูตร	รวม (N = 41)		ระดับความคิดเห็น
	($\bar{X}$)	(SD)	
1. การจัดการศึกษาวิชาการค้นคว้าอิสระของหลักสูตร มีความเหมาะสม	3.54	0.74	มาก
2. ลำดับการเรียนรายวิชาในแต่ละภาคการศึกษา มีความเหมาะสม	3.02	0.83	ปานกลาง
3. เนื้อหาวิชาของหลักสูตรไม่มีความซ้ำซ้อน	2.88	0.99	ปานกลาง
4. การสอบประมวลความรู้เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการศึกษาระดับนี้	3.60	0.92	มาก
5. การสอบปากเปล่าเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการศึกษาระดับนี้	3.35	0.97	ปานกลาง
6. คณะกำหนดระบบการศึกษาให้สามารถสำเร็จการศึกษาภายในกำหนดระยะเวลา 5 ปี - 10 ปี	3.60	0.77	มาก
7. มีการจัดแผนการศึกษาไว้อย่างชัดเจนตลอดหลักสูตร	3.02	1.00	ปานกลาง
8. อาจารย์ผู้สอนมีคุณวุฒิและความรู้ความสามารถ ในเนื้อหารายวิชาของหลักสูตร	4.02	0.73	มาก
9. อาจารย์ผู้สอนมีการเตรียมการสอนอย่างเหมาะสม	3.82	0.67	มาก
10. อาจารย์ผู้สอนมีความสามารถในการถ่ายทอดความรู้และอธิบายได้ชัดเจนเข้าใจง่าย	3.85	0.48	มาก
11. จำนวนอาจารย์มีเพียงพอต่อการจัดการเรียนการสอน	2.75	0.77	ปานกลาง
12. มีการนำอุปกรณ์สื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ประกอบการเรียนการสอน	3.40	0.77	ปานกลาง
13. สื่อการสอนที่ใช้ ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ที่ดีขึ้น	3.60	0.59	มาก
14. ตำรา เอกสารประกอบการเรียนการสอน เอกสารอ้างอิงที่ใช้มีความเหมาะสม	3.60	0.67	มาก
15. มีการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	3.60	0.59	มาก
เฉลี่ยรวม	3.45	0.42	มาก

จากตารางที่ 4 พบว่า ค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นของนิสิตและศิษย์เก่าสาขาการสอนนาฏยสังคีต (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2548) ที่มีต่อประเด็นการประเมินของหลักสูตรด้านปัจจัยนำเข้าของหลักสูตรในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.45$, S.D. = 0.42) ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นสูงสุด คือ อาจารย์ผู้สอนมีคุณวุฒิและความรู้ความสามารถในเนื้อหาวิชาของหลักสูตร ($\bar{X} = 4.02$, S.D. = 0.73) รองลงมา คือ อาจารย์ผู้สอนมีความสามารถถ่ายทอดความรู้และอธิบายได้ชัดเจนเข้าใจง่าย ($\bar{X} = 3.85$,

S.D. = 0.48) และประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ จำนวนอาจารย์มีเพียงพอต่อการจัดการเรียนการสอน ($\bar{X} = 2.75$, S.D. = 0.77)

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นด้านกระบวนการ

เป็นการวิเคราะห์ด้านกระบวนการ (Process) เพื่อตรวจสอบข้อบกพร่องในกระบวนการเพื่อคาดคะเนปัญหาที่จะเกิดขึ้นและเพื่อเก็บข้อมูลเป็นหลักฐานควบคุมกำกับกิจกรรมต่างๆ ด้วยความเอาใจใส่ตลอดเวลาเพื่อปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพสรุปผลได้ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ผลการประเมินความคิดเห็นของนิสิตและศิษย์เก่าสาขาการสอนนาฏยสังคีต (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2548) โดยรวมที่มีต่อประเด็นที่เกี่ยวกับด้านกระบวนการ

ประเด็นด้านกระบวนการของหลักสูตร	รวม (N=41)		ระดับ ความคิดเห็น
	($\bar{X}$)	(S.D.)	
1. การจัดตารางเวลาการเรียน มีความเหมาะสม	3.42	0.59	มาก
2. การจัดตารางเวลาการสอบ มีความเหมาะสม	3.28	0.75	ปานกลาง
เฉลี่ยรวม	3.35	0.60	ปานกลาง
การจัดโครงการ/กิจกรรมเสริมหลักสูตร (สัมมนาวิชาการ, กิจกรรมพิเศษ, การศึกษาดูงาน)			
3. โครงการ/กิจกรรมเสริมหลักสูตร มีความสอดคล้องกับเนื้อหาวิชาเรียน	3.15	0.73	ปานกลาง
4. การจัดโครงการ/กิจกรรมเสริมหลักสูตรมีความสอดคล้องกับเนื้อหาวิชา	3.15	0.73	ปานกลาง
5.การจัดโครงการ/กิจกรรมเสริมหลักสูตรในวิชาเรียนส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รับความรู้ ประสบการณ์และทักษะที่นำไปใช้ในการปฏิบัติงานได้	3.12	0.82	ปานกลาง
เฉลี่ยรวม	3.14	0.76	ปานกลาง
การวัดผลและประเมินผลรายวิชา			
6. การวัดผลการเรียนการสอนในแต่ละรายวิชามีความเที่ยงตรง โปร่งใส และสามารถตรวจสอบได้	3.68	0.65	มาก
7. การสอบวัดผลแต่ละรายวิชามีความสอดคล้องกับเนื้อหาของวิชาที่เรียน	3.77	0.66	มาก
8. วิธีการวัดผลและประเมินผลมีหลักเกณฑ์ที่ชัดเจน	3.32	1.07	ปานกลาง
9. การวัดผลโดยวิธีการสอบเป็นสิ่งที่จำเป็น	3.95	0.67	มาก
10. การวัดผลจากการทำรายงานเป็นสิ่งที่จำเป็น	3.88	0.46	มาก
11. การวัดผลและประเมินผลกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความต้องการเรียนรู้เพิ่มขึ้น	3.95	0.55	มาก
เฉลี่ยรวม	3.35	0.60	ปานกลาง

ประเด็นด้านกระบวนการของหลักสูตร	รวม (N=41)		ระดับ ความคิดเห็น
	($\bar{X}$)	(S.D.)	
ปัจจัยเกื้อหนุนและสิ่งสนับสนุนการศึกษา			
12. จำนวนห้องเรียนมีความเหมาะสมและเพียงพอ	2.75	0.77	ปานกลาง
13. จำนวนห้องปฏิบัติการดนตรีไทยเครื่องสายมีความเหมาะสมและเพียงพอ	2.88	0.99	ปานกลาง
14. จำนวนห้องปฏิบัติการดนตรีไทยปี่พาทย์มีความเหมาะสมและเพียงพอ	3.02	0.83	ปานกลาง
15. จำนวนเครื่องดนตรีไทย อุปกรณ์และเครื่องอำนวยความสะดวกในห้องเรียนมีความเหมาะสมและเพียงพอ	3.15	0.73	ปานกลาง
16. สภาพแวดล้อมในสถาบันมีความเหมาะสม	3.32	1.07	ปานกลาง
17. จำนวนเครื่องคอมพิวเตอร์ (PC) ในห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ของคณะที่ให้บริการนิสิตมีความเพียงพอ	3.70	0.91	มาก
18. ระบบเครือข่าย Internet มีความสะดวก รวดเร็ว	3.90	0.70	มาก
19. การสืบค้นข้อมูลในห้องสมุดมีความสะดวกรวดเร็ว	3.82	0.84	มาก
20. หนังสือ/วารสาร/สิ่งพิมพ์ และเอกสารตำราในห้องสมุดมีความทันสมัย	3.70	0.82	มาก
21. หนังสือ/วารสาร/สิ่งพิมพ์ และเอกสารต่าง ๆ ในห้องสมุดมีความเพียงพอ	3.75	0.80	มาก
เฉลี่ยรวม	3.39	0.84	ปานกลาง
การให้บริการข้อมูลการเรียนการสอน			
22. ท่านได้รับข้อมูลด้านการเรียนการสอน ครบถ้วน ทันเวลา	3.32	1.07	ปานกลาง
23. ท่านได้รับบริการด้านตำรา/เอกสารประกอบการเรียนการสอน ครบถ้วน ทันเวลา	3.23	0.66	ปานกลาง
24. ข้อมูลข่าวสารด้านการเรียนการสอนบน Website ของคณะมีครบถ้วนเหมาะสม	3.40	0.87	ปานกลาง
25. นักวิชาการศึกษาของคณะเต็มใจให้บริการ/ติดต่อ/ประสานงานเป็นอย่างดี	3.60	0.81	มาก
26. เจ้าหน้าที่ศูนย์คอมพิวเตอร์ของคณะเต็มใจให้บริการเป็นอย่างดี	3.75	0.70	มาก
เฉลี่ยรวม	3.46	0.82	ปานกลาง
การอำนวยความสะดวกในการติดต่อประสานงานกับอาจารย์			
26. ท่านสามารถติดต่ออาจารย์ผู้สอนได้อย่างสะดวก	3.70	0.91	มาก
27. ช่วงเวลาในการเข้าพบอาจารย์ที่ปรึกษา มีความสะดวกเหมาะสม	3.88	0.46	มาก
28. การให้บริการของคณะในภาพรวมมีความเหมาะสม	2.75	0.77	ปานกลาง
29. ความคิดเห็นอื่น ๆ เกี่ยวกับการบริหารจัดการและการบริการ	3.28	0.75	ปานกลาง
เฉลี่ยรวม	3.40	0.72	ปานกลาง

จากตารางที่ 5 พบว่า ค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นของนิสิตและศิษย์เก่าสาขาการสอนนาฏยสังคีต (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2548) ที่มีต่อคุณภาพของหลักสูตรด้านกระบวนการ โดยประเด็นการให้บริการข้อมูลการเรียนการสอนมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X} = 3.46$, S.D. = 0.82) รองลงมาคือประเด็นการอำนวยความสะดวกในการติดต่อประสานงานกับอาจารย์ ($\bar{X} = 3.40$, S.D. = 0.72) ส่วนประเด็นการจัดโครงการ/กิจกรรมเสริมหลักสูตร (สัมมนาวิชาการ, กิจกรรมพิเศษ, การศึกษาดูงาน)มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X} = 3.14$, S.D. = 0.76)

ตารางที่ 6 ผลการประเมินความคิดเห็นของนิสิตและศิษย์เก่าสาขาการสอนนาฏยสังคีต (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2548) โดยรวมที่มีต่อประเด็นที่เกี่ยวกับด้านผลผลิต

ประเด็นความคิดเห็นด้านผลผลิต	รวม (N=41)		ระดับ ความคิดเห็น
	($\bar{X}$)	(SD)	
1. ความรู้ที่ได้จากการศึกษาในหลักสูตรมีความเพียงพอกับความต้องการของท่าน	3.62	0.66	มาก
2. ความรู้ที่ได้จากการศึกษาในหลักสูตรนี้มีความสอดคล้องกับข้อกำหนดและคุณสมบัติของวิชาชีพการสอนนาฏยสังคีต (ดนตรี - นาฏศิลป์)ในระดับสากล	3.54	0.72	มาก
3. เนื้อหารายวิชาในหลักสูตรตรงกับความต้องการของท่าน	3.62	0.70	มาก
4. การศึกษาในหลักสูตรนี้ก่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่	3.77	0.66	มาก
5. จากการศึกษาในหลักสูตรนี้สามารถนำความรู้และประสบการณ์ไปวิเคราะห์และตัดสินใจในงานที่รับผิดชอบอย่างมีเหตุผล	3.74	0.63	มาก
6. ท่านมีคุณสมบัติที่พึงประสงค์ตรงตามความต้องการของตลาด การจ้างงาน อาชีพ	3.67	0.50	มาก
7. ความพึงพอใจในการศึกษาในหลักสูตรนี้โดยรวม	3.74	0.59	มาก
เฉลี่ยรวม	3.68	0.52	มาก

จากตารางที่ 6 พบว่า ค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นของนิสิตและศิษย์เก่าสาขาวิชาการสอนนาฏยสังคีต (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2548) ที่มีต่อด้านผลผลิตในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.68$, S.D. = 0.52) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าประเด็นรายข้อทุกข้อมีค่าเฉลี่ยของคะแนนความคิดเห็นต่อหลักสูตรสาขาการสอนนาฏยสังคีต (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2548) อยู่ในระดับเห็นด้วยมาก

ตอนที่ 5 ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นด้านผลผลิต

เป็นการวิเคราะห์ด้านผลผลิต (Product) เพื่อเปรียบเทียบข้อมูลที่ได้จากการประเมินกับจุดหมายและข้อมูลจากบริบทตัวป้อนและกระบวนการกำหนดเกณฑ์ในการวัดและนำไปเปรียบเทียบกับมาตรฐานที่มีอยู่เพื่อตัดสินใจว่าจะเลิกหรือทำต่อไปหรือปรับปรุงเปลี่ยนแปลงอย่างไร สรุปผลได้ ดังตารางที่ 6

สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษาในส่วนที่เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ซึ่งเป็นการประเมินหลักสูตรการศึกษาระดับบัณฑิต สาขาวิชาการสอนนาฏยสังคีต (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2548) ภาควิชาการจัดการเรียนรู้ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา โดยการสำรวจความคิดเห็นของศิษย์เก่า/นิสิต ตามหลักการของ CIPP Model พบว่า ผลการวิจัยพบว่า ผ่านเกณฑ์ทุกตัวแปร สำหรับตัวแปรที่ควรนำ

มาพิจารณาเพื่อปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้นคือ ด้านกระบวนการ ประเด็นปัจจัยเกื้อหนุนและสิ่งสนับสนุนการศึกษา ได้แก่ ห้องปฏิบัติการดนตรีเครื่องสาย ห้องเครื่องเป่าพาทย์ ไม่เพียงพอเพียงกับการจัดการเรียนการสอน การสร้างบรรยากาศที่ดีในการเรียนการสอนโดยอาจารย์ผู้สอน และนิสิตมีปฏิสัมพันธ์ (Interaction) กันมากขึ้น และเครื่องดนตรีเครื่องสาย เครื่องดนตรีเป่าพาทย์ ไม่เพียงพอเพียงกับจำนวนนักศึกษา และการใช้เทคโนโลยีเพื่อช่วยในการสอน ยังไม่หลากหลาย Projector, Facebook, research database, statistical package ขาดห้องปฏิบัติและทฤษฎีดนตรีที่ใช้เทคโนโลยีเพื่อช่วยในการสอนที่ทันสมัย โดยเฉพาะ ICT และสื่อสังคม (Social media) ต่างๆ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ควรมีการพัฒนาเครื่องดนตรีให้มากขึ้น อาทิ ห้องปฏิบัติการดนตรีไทยเก็บเสียงในห้องสมุด เว็บไซต์ในการสืบค้นทางดนตรี เพิ่มความเร็วของอินเทอร์เน็ตใน Wi-Fi Zone ฯลฯ เพื่อให้นักศึกษาได้มีโอกาสเรียนรู้นอกเวลาเรียนได้มากขึ้น

2. ควรเพิ่มโอกาสให้นักศึกษาได้มีส่วนร่วมในการวัดและประเมินผลมากขึ้น เช่น ให้นักเรียนร่วมกำหนดเกณฑ์ในการวัดและประเมินผล เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ประเมินผลงาน ของเพื่อนร่วมชั้นเรียนมากขึ้น เป็นต้น เพื่อให้สอดคล้องกับการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง

3. ผู้บริหารควรสนับสนุนอาจารย์ผู้สอนให้มีโอกาสได้ศึกษาต่อในระดับปริญญาเอกในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับการสอนดนตรีให้มากขึ้น โดยเฉพาะเรื่องทุนการศึกษาต่อ เพื่อที่จะได้นำองค์ความรู้ใหม่ๆ มาใช้จัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป

1. ควรมีการเพิ่มเติมเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบตรวจสอบร่องรอยหลักฐาน เพื่อเป็นการยืนยันผลการปฏิบัติงานของอาจารย์ผู้สอน โดยเฉพาะการประเมินในด้านกระบวนการ ที่ต้องอาศัยร่องรอยหลักฐานประกอบการประเมินด้วย

2. ควรมีการประเมินหลักสูตรจำแนกเป็นรายวิชา เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้นในโอกาสต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- เทื่อน ทองแก้ว. (2551). *การบริหารเพื่อมุ่งคุณภาพอุดมศึกษาไทยในยุคเศรษฐกิจเสรี*. เข้าถึงได้จาก <http://dusithost.dusit.ac.th/~ei/tuan/file21122005007.doc>
- บุญชม ศรีสะอาด. (2546). *การพัฒนาหลักสูตรและการวิจัยเกี่ยวกับหลักสูตร*. มหาสารคาม: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ปทีป เมธาคูณวุฒิ. (2544). *หลักสูตรอุดมศึกษา: การประเมินและการพัฒนา*. กรุงเทพฯ: นิชิน แอดเวอร์ไทซิง กรุ๊ป.
- วิจิต สุรัตน์เรืองชัย. (2550). การวิจัยและพัฒนาทางการศึกษา. *วารสารหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยบูรพา*, 1(1), 45-49.
- สังัด อุทรานันท์. (2527). *พื้นฐานและหลักการพัฒนาหลักสูตร*. กรุงเทพฯ: ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สังัด อุทรานันท์. (2532). *พื้นฐานและหลักการพัฒนาหลักสูตร*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มิตรสหาย.
- สำนักมาตรฐานและประเมินผลอุดมศึกษา. (2553). *เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรอุดมศึกษา พ.ศ. 2548*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.
- อนุชัย ตั้งสุขพรชัย. (2546). *การประเมินผลหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีมหานคร พุทธศักราช 2539*. การศึกษามหาบัณฑิต, สาขาวิชาบริหารอาชีพและเทคนิคศึกษา, สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.
- _____. (2537). *พื้นฐานและหลักการพัฒนาหลักสูตร*. กรุงเทพฯ: วงเดือนการพิมพ์.
- Beauchamp, G. A. (1964). *The curriculum of the elementary school*. Boston: Allyn and Bacor.
- Taba, H. (1962). *Curriculum development: Theory and practice*. New York: Harcourt Brace & World.
- Patton, M. Q. 1997. *Utilization-Focused Evaluation: the New Century Text*. 3rd ed. California: Sage.
- Stufflebeam, D. L. (1971). The relevance of the CIPP evaluation model for educational accountability. *Journal of Research and Development in Education*, 5(1), 19-25.
- Stufflebeam, D. L., Gulickson, A., & Wingate, L. (2002). *The spirit of Consuelo: An evaluation of Ke Aka Hōona*. The Evaluation Center, Western Michigan University.